

Basisschool st. Victor
Pilarenlaan 33
2211LH Noordwijkerhout

Pestprotocol

Waarom een pestprotocol?

Basisschool St. Victor wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Jolanda Duindam, Mariska van der Voet en Gerard Gerrits hebben dit protocol geschreven. Mariska en Gerard zijn vertrouwenspersoon pesten op de basisschool St. Victor. Naar aanleiding van het behandelen van een aantal pestincidenten hadden zij de behoefte om het bestaande protocol nog eens kritisch te bekijken en aan te passen. Jolanda is erin meegenomen omdat zij de intern begeleider is en vanuit die functie ook veel te maken heeft met gedragsproblematiek.

In een klimaat waar pesten gedoogd wordt, worden de pedagogische structuur en veiligheid ernstig aangetast. Voor de St. Victorschool is dit een ongewenste situatie. Dit protocol is daarom nodig om dit soort situaties zoveel mogelijk te voorkomen.

Het moet alle betrokkenen duidelijkheid geven over de impact, ernst en ook de specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Op de St. Victorschool vinden we het belangrijk pesten te voorkomen door het scheppen van een veilig klimaat. Daarom zijn we in 2013 gestart met PBS (Positive Behavior Support). De school werkt volgens het Beleidsplan PBS, dat te vinden is in de leerkrachtenmap onder protocollen. Ook maakt de school gebruik van de Kanjertraining. Dit is een methode om verbeterde leerresultaten, verbeterde concentratie, gedragsverandering en afname pestgedrag te verkrijgen.

Zowel met PBS als met de Kanjertrainingen kunnen de leerkrachten een bijdrage leveren aan het bevorderen van een positief pedagogisch klimaat, waarin leerlingen zich veilig voelen en prettig kunnen werken binnen en buiten de klas en op het schoolplein. In veruit de meeste gevallen lukt dit door afspraken aan te bieden, in te oefenen en te onderhouden doormiddel van herhaling en een schoolbreed beloningsstelsel. Een van die duidelijke afspraken is dat kinderen met respect met elkaar en de volwassenen dienen om te gaan. Dat het hebben van respect niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren, geeft aan dat we het de kinderen moeten leren en daar dus energie in moeten steken. Dit is ook een van de redenen waarom we destijds met PBS gestart zijn.

Over het algemeen doorloopt een kind zijn schoolloopbaan zonder al te veel (sociale) problemen. Toch kan het voorkomen dat een kind systematisch door andere kinderen, korte tijd of langdurig,

wordt gepest. Op zo'n moment is de schoolomgeving niet voldoende veilig voor een kind. De kans is groot dat deze onveilige omgeving een negatieve invloed heeft op de totale ontwikkeling van het kind. In een dergelijk geval is het van groot belang dat de school (in eerste instantie de leerkracht) onder ogen ziet, dat er een ernstig probleem is.

Begripsomschrijving

Plagen en pesten, wat is het verschil?

Iemand op het schoolplein een stevige duw geven kan plagen zijn, maar het kan net zo goed gaan om echt pestgedrag.

Plagen:

We spreken over plagen, wanneer kinderen min of meer aan elkaar gewaagd zijn, het vertoonde gedrag een uitnodigend karakter heeft om iets terug te geven vanuit een onschuldige sfeer. Het gaat dan om een prikkelend spelletje, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren kinderen om te gaan met eventuele toekomstige conflictsituaties. Ze leren vaardigheden die in het latere leven van kinderen van pas kunnen komen bij conflicthantering.

Het vraagt van leerkrachten inzicht om het plagen van pesten te onderscheiden. Ook moeten we leerlingen zelf onderscheid leren maken tussen plagen en pesten.

Pesten:

Zonder het idee te hebben compleet te zijn, noemen we hieronder een aantal voorbeelden van specifiek pestgedrag:

1. Verbaal:

- Vernederen: "Jij mag wel meedoen. Je kan dan de ballen uit de bosjes halen. Je kunt toch niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen."
- Schelden, een paar eenvoudige voorbeelden: viespeuk, etterbak, mietje.....
- Dreigen: "Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je."
- Belachelijk maken: uitlachen om specifieke lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord.
- Kinderen een bijnaam geven op grond van lichamelijke kenmerken of typisch gedrag (rooie, dikke, stuntel, etc.).
- Een kind uit een groep proberen te isoleren, bijv. door gemene briefjes te schrijven of samen te spannen tegen een ander kind.

2. Fysiek:

- Trekken, duwen en spugen.
- Schoppen en laten struikelen.
- Krabben, bijten en haren trekken.

3. Intimidatie:

- Een kind ergens opwachten of achterna blijven lopen.
- Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klemzetten.
- Dwingen om bezit af te geven.
- Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijv. geld of snoep mee te laten nemen.

4. Isolatie:

- Een enkeling niet uitnodigen bij andere kinderen of andere leuke activiteiten. Bewust anderen ook overhalen dit niet te doen.
- Uitsluiten: niet meelopen naar huis. Niet mee willen samenwerken.
- Tijdens de gym: bewust de ander nooit de bal toespelen. Bewust anderen hierin meenemen.

5. Stelen of vernielen van bezittingen:

- Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed
- Bewust beschadigen en kapotmaken van andermans spullen.

Het specifieke van pesten is dus gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter. We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt en sprake is van een gestoorde machtsverhouding (het gepeste kind verliest het bij voorbaat, omdat het bijvoorbeeld meer tegen één is of groot tegen klein). De veiligheid van de omgeving van een kind wordt hierbij aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

De betrokkenen

1. Het gepeste kind

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door:

- Uiterlijke kenmerken
  - “Vreemde” kleding.
  - Lichamelijke kenmerken.
- Vertoond gedrag
  - Het hebben van bijzondere hobby's.
  - Heel goed zijn op bepaalde vakgebieden of juist heel slecht.
  - Een slechte motorische ontwikkeling (met name bij jongens).
  - Snel huilen.
  - Opvallend volwassen gedrag.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet werkelijk in staat actie te ondernemen tegen pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp niet uitkomt.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam. Ze hebben in hun omgeving geen vrienden waar ze op terug kunnen vallen.

2. De pesters

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterksten uit een groep. Ze kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook vaak met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld.

Pesters lijken in eerste indruk populair te zijn. Populariteit is vaak afgedwongen.

Pesters hebben vaak feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn.

Het profiel van de pester is sterk zelf bevestigend. Hij/zij ziet zichzelf als een slimme durfal die de “dommerds” de loef afsteekt, heeft een houding van “Wie maakt me wat?”

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, neemt hij/zij nu de rol van pester aan i.p.v. de slachtofferrol.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen. Lichaamstaal kan 'dodelijk' zijn. Meisjes pesten nog meer dan jongens in groepsverband.

Fysiek geweld komt bij deze groep pesters minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor de pester zelf.

3. De zwijgende middengroep en meelopers

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Er zijn kinderen die niet eens merken dat er gepest wordt en andere kinderen die het niet willen weten.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf slachtoffer te worden. Maar het kan ook zijn dat ze zo graag meeliften in de populariteit van de pester.

Als kinderen actiever gaan mee pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen, inclusief de pester, onacceptabel zijn.

Het is van belang dat we deze groep kinderen wijzen op hun houding tegen pesten:

Als de pester voelt dat zijn gedrag ongewenst is, zal het pesten snel afnemen. Hij/zij verliest dan zijn positie.

Uitgangspunten bij ons pestprotocol:

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt ervaren we dat als een probleem op onze school, zowel voor de leerkrachten, de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de "zwijgende" groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt moeten leerkrachten duidelijk stelling nemen en actie ondernemen tegen

dit gedrag. Ook overblijfmoeders hebben hierin een taak, maar de verantwoordelijkheid blijft ten allen tijden liggen bij de leerkracht van de groep.

4. Bij pesten voert de school het hieronder beschreven protocol.
5. Dit hele pestprotocol wordt op de site en SchouderCom geplaatst. Om op deze manier duidelijkheid te geven aan wat ouders van ons hierin kunnen verwachten en wat wij van de ouders kunnen verwachten.

Het pestprotocol van basisschool St.Victor

A. Maatregelen en procedure

Preventieve maatregelen

1. De leerkrachten volgen het protocol PBS. Hierbij bespreken we regelmatig de gemaakte afspraken met de leerlingen. Ook het inoefenen is hierbij erg belangrijk. Via het "Weekjewel" worden de leerkrachten geïnformeerd welke afspraken in welke tijd centraal staan (zie protocol PBS).
2. Alle groepen volgen de lessen van de Kanjertraining.

De Kanjertraining is een training:

- *Waarmee pesten kan worden aangepakt en het zelfvertrouwen kan worden verbeterd;*
- *Waarmee leerlingen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling kunnen worden gevolgd;*
- *Waarbij ouders nadrukkelijk worden betrokken;*
- *Waarmee invulling wordt gegeven aan de Wet burgerschap en sociale integratie*

3. Leerkrachten hebben een actieve rol in het opsporen van pestgedrag.
4. Leerlingen hebben een actieve rol in het opsporen van pestgedrag. Zij kunnen hier melding van maken via de "Pestbus". De vertrouwenspersonen worden via de Pestbus geïnformeerd.
5. Indien de leerkracht aanleiding daartoe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in zijn of haar groep. Dit kan ook gebeuren op advies van de vertrouwenspersoon.

B. Repressieve maatregelen

1. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen (de gepeste / de pester / de zwijgende middengroep en meelopers) besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om te kijken of het pesten ophoudt. De leerkracht vult hierbij wel een geel briefje in voor de registratie PBS. Omdat de directeur de gele briefjes verwerkt in het systeem, is hij direct op de hoogte.
De leerkracht bepaalt zelf of hij de hulp van de vertrouwenspersonen Pesten, Mariska en Gerard, inschakelt. Zij kunnen dan kijken of ze het overnemen of op een andere manier hulp/adviezen geven.
De vertrouwenspersoon heeft een ondersteunende rol, de groepsleerkracht blijft verantwoordelijk.
2. Als de melding van pesten rechtstreeks bij de vertrouwenspersonen komt, kan het zijn dat zij er zelf mee aan de slag gaan of het neerleggen bij de leerkracht. Er zal altijd een terugkoppeling volgen naar de leerkracht van de groep, zodat zij de situatie kunnen blijven volgen en de verantwoordelijkheid op zich nemen.

3. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag en/of ernstig pestgedrag, komt het ook bij de vertrouwenspersonen terecht. Zij gaan dan in gesprek met degene die pest en gepest wordt en maken afspraken hierover. Deze worden besproken met de leerkracht(en) en regelmatig gecontroleerd door de vertrouwenspersonen. Ook in deze situaties is of wordt de leerkracht de verantwoordelijke. De leerkracht betreft, indien nodig, de middengroep bij het proces.
De vertrouwenspersonen doen in het “weekjewel” melding aan het team en overblijfouders, met als doel dat iedereen alert is op het voorkomen van herhaald pestgedrag.
4. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag/ernstig pestgedrag, worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester, in een gesprek op school, op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen. Dit wordt gedaan door de leerkracht en evt. vertrouwenspersonen. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd in het leerlingdossier in Esis. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld.
5. Mocht door dit alles het pesten niet ophouden, dan voert de leerkracht, directeur en gedragscoördinator(en) een gesprek met de ouders van de pester. Hierbij gaan we uit van een opgebouwd archief, welke door de leerkracht in Esis is gezet. Ook wordt gebruik gemaakt van de data uit Swiss. De IB-er wordt op de hoogte gebracht door de leerkracht.
6. Bij het aanhouden van problemen zoekt school hulp bij bijv. JGT (Jeugd en Gezinsteam).
7. In uitzonderlijke gevallen kan de directeur overgaan tot bijzondere maatregelen: schorsing (altijd tijdelijk).

Het bieden van hulp

Hulp aan het gepeste kind:

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen centraal. Mogelijke tips hierbij zijn:

- Gesprekken met een vertrouwd persoon, bij voorkeur de leerkracht van het kind. Naast incidentele gesprekken moeten er ook vaste momenten van gesprek ingebouwd worden.
- Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de beschikking over een “verwerkingsschriftje”. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht.

Hulp aan de pester:

De pesters hebben ook recht op hulp. Zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar dus onze professionele hulp bij nodig.

Mogelijke tips hierbij zijn:

- Gesprekken met een vertrouwd persoon, bij voorkeur de leerkracht van het kind. Naast incidentele gesprekken moeten er ook vaste momenten van gesprek ingebouwd worden.
- Opstellen van een kindplan, evt. met behulp van intern begeleider.
- Ondersteuning van de gedragscoördinatoren, bijv. Check-in-check-out.

De leerkracht doet in Esis verslag van de te ondernemen stappen en de voortgang van de geboden hulp.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

De zwijgende middengroep is al eerder beschreven in dit stuk en van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben de kinderen die pesten veel minder te vertellen.

Mogelijke tips:

- Via de Kanjerlessen deze groep bewust maken van hun mogelijkheden.
- Ouders mobiliseren.

Communicatie ouders - school

- Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat zij ervaren dat school het pesten serieus neemt. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. Ouders hebben er recht op te weten hoe hun kind sociaal functioneert op school.
- Voor de ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moet het duidelijk zijn dat het noodzakelijk en wenselijk is dat zij bij de leerkracht/vertrouwenspersonen melden dat zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt.
- Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Het in ieder geval doorgeven aan de leerkracht/vertrouwenspersoon. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

1. *We hebben respect voor alle kinderen.*
2. *We accepteren anderen zoals ze zijn.*
3. *Als kinderen vragen of ze mee mogen doen laten we dat toe.*
4. *Als ik iets wil lenen van een ander, vraag ik dat netjes aan hem of haar.*
5. *We noemen de kinderen bij hun eigen voornaam.*
6. *We vertellen alleen leuke verhalen over andere kinderen.*
7. *Als je ruzie hebt probeer je het eerst uit te praten.*
8. *Ik probeer een probleem altijd op te lossen. Eerst zelf en daarna eventueel met hulp van een leerkracht.*
9. *Ik heb een hekel aan ruzie en bemoei me er dan ook niet mee. Ik kies geen partij.*
10. *Als ik zie dat een kind gepest wordt, dan vertel ik dit aan de leerkracht/vertrouwenspersoon. Dat is geen klikken. Bij klikken wil je dat de ander straf krijgt. Je vertelt het aan de leerkracht/vertrouwenspersoon, omdat je wilt dat het pestgedrag ophoudt.*
11. *Word je gepest, moet je er thuis en op school over praten.*

